

контрастні за погодними умовами роки. *Агрохімія і ґрунтознавство*. 2020. Вип. 89. С. 51–62.

5. Смірнова І. В. Продуктивність сортів пшениці озимої залежно від фону живлення в умовах Південного Степу України. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук. Миколаїв. 2021. 22 с.

УДК 378.147:37.091.33:81'27

Грабар Н. Г., д-р наук з соц.к омунікацій, професор
Державний біотехнологічний університет
e.mail: grabar-ng@ukr.net

КОМУНІКАТИВНІСТЬ – ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧА

У сучасних соціокомунікаційних умовах все більшого значення для спеціалістів будь-якого фаху набувають характеристики активності, креативності, професійної компетентності у вирішенні різноманітних соціальних та професійно значущих проблемних питань.

Важливим чинником становлення майбутніх викладачів професійної освіти як професіоналів є формування комунікативної компетентності. Як відомо, специфіка означеної професійної діяльності висуває до студентів цілу низку вимог щодо розвитку різного роду особистісних якостей та здібностей, серед яких особливого значення набуває формування комунікативності, вміння вступати у контакт, продуктивно спілкуватися. Нині в умовах цифровізації, мобільності, глобальних комунікацій до майбутнього фахівця важливими умовами професійності вважається володіння комунікативною компетенцією. Тому проблема формування комунікативної компетентності у майбутнього викладача є досить актуальною.

Комунікативну компетентність розглядають у різних галузевих науках. Проблема комунікативної компетентності особистості, процесу її формування та вдосконалення висвітлюється у дослідженнях Н. Волкової, Л. Долинської, І. Родигіної, Л. Терлецької, Л. Уманець, Т. Федотюк, О. Цимбалюк, Н. Чепельової, Шевченко та ін. На компетентнісний підхід в освіті звертали увагу зарубіжні науковці: Р. Бадер, Р. Кліффорд, Д. Мертенс, Б. Оскарсон, Д. Хаймс, Д. Хант, А. Шелтен та ін.

Саме поняття комунікативна компетентність ввійшло в науковий обіг у 70-ті рр. завдяки роботам лінгвіста Д. Хаймса, який визначив це, як здатність людини гнучко, точно і швидко використовувати мову в мінливих соціальних ситуаціях [3].

Так, І. Потюк розглядає комунікативну компетентність як індивідуальну динамічну категорію, в якій відбивається єдність мови і мовлення. Автор вважає, що для мовленнєвого спілкування недостатньо лише знати систему мови на всіх її рівнях, володіти правилами для формування речень відповідно

до граматичних норм, але й необхідно, крім того, адекватно завданням і ситуації спілкування здійснювати свій вплив на співрозмовника і відповідно до цього вживати мовленнєві висловлювання [2, с. 129].

Дослідники розробляють різнопланові підходи до моделювання сприйняття комунікативних компетенцій. Наприклад, А. Зінорук пропонує модель змістовного поняття «комунікативні уміння» в широкому та вузькому значенні. Наводимо цитату з якою погоджуємось у розумінні значення комунікативних компетенцій до майбутнього викладача [1].

Взагалі професія викладача – це спілкування із різними верствами населення протягом всього життя. Автори публікацій до складу комунікативної компетентності відносять комунікативні навички, знання, уміння, комунікативну креативність, міжкультурну компетентність тощо. Всі вони мають забезпечити ефективність в професійній діяльності.

До важливих аспектів формування особистісно-орієнтованого простору майбутнього викладача варто віднести: мовленнєвий, етичний, креативного проектного спілкування.

Мовленнєвий аспект викладача є тим фундаментом, на якому будується ефективна педагогічна комунікація. Мовленнєвий аспект особистісно-орієнтованого простору майбутнього викладача повинен наповнюватися різними методами.

Нині актуалізується проблема проектної діяльності, що розкриває освітні, наукові, інтеграційні проекти. Професійне проектно-орієнтоване спілкування спирається на комунікативні, організаційно-технологічні, управлінські аспекти. Комунікативний передбачає організацію тренінгів, стажувань, конференцій, підвищення кваліфікації і характеризується розвитком мобільності бібліотечних фахівців. Організаційно-технологічний аспект враховує спільні проекти управлінського спрямування. Для ефективного втілення проектів необхідний креативний підхід як стратегія, спрямована на те, щоб навчання стало ефективним, цікавим і відповідало потребам сучасного світу. Креативність у викладацькій діяльності сприяє розвитку творчої культури та формуванню нових підходів до освіти. Етично-міжкультурний компонент важливий для викладача завжди. У сучасних умовах міжкультурної комунікації можуть виникати труднощі порозуміння, якщо не знати правил поведінки інших народностей, відповідно і мови. Комунікативна компетентність викладача – це не лише техніка, а й мистецтво, яке поєднує професійні, психологічні та етичні аспекти. Її розвиток сприяє покращенню не лише якості освіти, а й гармонійного співіснування всіх учасників навчального процесу. Таким чином, формування освітньо-орієнтованого простору майбутнього викладача є багатогранним процесом, що включає як підготовку в університетах, так і особистісні комунікативні здібності. Організація різних форм спілкування постає найважливішим методом виховних технологій. А комунікативна компетенція важливою рисою, адже викладач повинен виявляти терпіння, наполегливість і послідовність. Усе це приносить глибоке задоволення, коли він бачить, як зростає загальна культура вихованців, їх поведінки і спілкування.

Список літератури:

1. Зінорук Ален. Сутність поняття «комунікативні уміння» // Молодь і ринок. 2022. № 3/4. С. 196–200.
2. Потюк І. Комунікативна компетенція як невід’ємна складова навчально-виховного процесу// Молодь і ринок. 2012. №1 (84). С.128–132.
3. Hais D.G How many levels should a grammar recognize? // Language and discourse: Rest and Protest. Amsterdam, Philadelphia. 2006. 12 p.

УДК 378.147.015.31

Грабар Н. Г., д-р наук з соц.к омунікацій, професор
Державний біотехнологічний університет
e.mail: grabar-ng@ukr.net

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ СФЕРИ

Останнім часом дослідники приділяють все більшу увагу спеціальним розробкам, які спрямовані на подальше вивчення проблем обдарованості, творчої діяльності, творчого потенціалу людини в цілому. Це зумовлено як суто практичними запитами, що їх висуває повсякдення, так і науково-методичними можливостями соціально-педагогічних наук.

З точки зору філософії, творчість сприймається як «специфічна форма діяльності людини – як духовна діяльність» [2]. Термін потенціал (від лат. «potentia» – сила, міць) – це сукупність можливостей, засобів, які можуть бути приведені до дії, використані для розв’язання певних задач, досягнення поставлених цілей. Творчий потенціал – це творчі можливості, які розкриваються в будь-якій діяльності в процесі постановки і знаходження оригінальних рішень різноманітних проблем [<https://slovnuk.me/dict/vts/>].

Творчий потенціал закладений у кожній людині з народження і розвивається по мірі її зростання. Проте можливість реалізації творчого потенціалу у всіх неоднакова, що залежить як від індивідуальних особливостей людини, так і від умов і характеру її взаємодії з іншими, особливо у професійному середовищі. Творчість – не дарунок природи, а придбана через трудову діяльність властивість.

В.О. Моляко, досліджуючи проблему творчості і обдарованості, визначає такі основні складові в структурі творчого потенціалу:

- 1) задатки, нахили, що виявляються у підвищеній чутливості, певній вибіркованості, визначаються загальною динамічністю психічних процесів;
- 2) інтереси, їх спрямованість, чистота й систематичність проявів, домінування пізнавальних інтересів;
- 3) допитливість, нахили до пошуку й розв’язання проблем;
- 4) швидкість у засвоєнні нової інформації, створення асоціативних масивів;
- 5) нахили до постійних порівнянь, співставлень, вироблення еталонів;
- 6) прояви загального інтелекту – «схоплюваність» розуміння, швидкість